
EEN BEZOEK AAN EEN GROEIPLAATS VAN *EPIPACTIS ALBENSIS* NOVAKOVA & RYDLO IN TSJECHIË

C.A.J. KREUTZ

Zusammenfassung

Ein Standort von *Epipactis albensis* in der Tschechischen Republik wurde im August 1993 besucht. Dieser Standort wird hier beschrieben.

Summary

A site of *Epipactis albensis* in the republic of Czechia was visited in August 1993 . This site is described.

Op uitnodiging van Jan-Willem en Ivana Jongepier heeft de auteur, samen met D. & E. Rückbrodt, op 19 augustus 1993 een groeiplaats van *Epipactis albensis* bij Veseli nad Moravou in Tsjechië bezocht. Voorheen had Rydlo de groeiplaats bezocht en de planten gevonden. Veseli nad Moravou ligt ongeveer 100 km ten noordoosten van Bratislava, ten oosten van de rivier de Morava. De vindplaats zelf bevindt zich ten westen van de Morava in een licht gemengd bos, dat uit een groot aantal verschillende inheemse loofhoutsoorten bestaat. De planten groeien op beschaduwde plekken in een relatief lage vegetatie, die uit allerlei soorten bosplanten, waaronder diverse soorten viooltjes en verscheidene ruigtekruiden, is samengesteld. Waar het bos te donker wordt of de vegetatie te dicht, laat de soort verstek gaan. Ten tijde van ons bezoek werd *E. albensis* op twee plaatsen gevonden. Op beide groeiplaatsen samen werden ongeveer tien exemplaren geteld. De gevonden planten waren klein, ongeveer 10 tot 15 cm hoog met een gemiddeld aantal van vier tot vijf bloemetjes. Een exemplaar was aanmerkelijk groter dan alle andere planten; deze plant was ongeveer dertig cm hoog met ongeveer dertig bloemen.

Omdat *Epipactis albensis* in een zeer typisch milieu groeit, is besloten tot het maken van een vegetatieopname, die op de volgende pagina is opgenomen.

Lokatie: Bazantnice bij Vnorovy (Moravië, Tsjechië)
Ekotoop: rivierbos aan de Morava
Datum: 19.9.1993
Oppervlakte: 20 * 10 m
Totale bedekking (E): 65%
Boomlaag (E3): 60%
Struiklaag (E2): 5%
Kruidlaag (E1): 20%
Moslaag (E0): 2%
Expositie: 0
Hellingshoek: 0°

Populus nigra 2
Quercus robur 2
Fraxinus excelsior 1
Ulmus glabra 1
Fragula alnus 1
Sorbus aucuparia 1
Juglans regia 1

Cornus sanguinea 1
Rubus caesius 1
Acer negundo +
Rosa canina +

Solidago gigantea 2
Stellaria media 1
Epipactis albens +
Brachypodium sylvaticum +
Colchicum autumnale +
Aristolochia clematitis +
Chaerophyllum temulum +
Carex spec. +
Glechoma hederacea +
Galeopsis bifida +
Galium aparine +
Polygonum dumetorum +
Geum urbanum +
Platanthera bifolia r

Epipactis albensis kan ongeveer 10 tot 30 cm hoog worden. De soort bezit kleine aan de stengel verspreid staande bladeren. Het aantal bloemen varieert nogal, de meeste planten bezitten ongeveer zes bloemen, maar exemplaren met veel meer bloemen (meer dan dertig) worden ook aangetroffen. Een rostelum is niet aanwezig.

Epipactis albensis groeit op matig vochtige plekken in rivierbossen (oobossen), die soms in het voorjaar onder water staan. De planten zijn moeilijk te vinden, omdat zij door hun geringe afmetingen en kleine groenkleurige bloemetjes onopvallend in de vegetatie aanwezig zijn. Bovendien zijn de bloemetjes over het algemeen slechts gedeeltelijk geopend. De bloeiperiode van deze soort is kort en naar onze waarnemingen duurt deze (per vindplaats) slechts twee weken. Gerekend over het gehele verspreidingsgebied begint de bloeitijd midden augustus (nazomer) en kan tot in oktober (herfst) duren. De soort behoort tot de groep van *E. phyllanthos* G. E. Sm., *E. confusa* Young en *E. pontica* Taubenheim.

Wat betreft habitus is *E. albensis* soms identiek met *E. pontica* (Breiner & Batoušek, 1993), hetgeen op de vindplaatsen bij Stift Rein en bij Plankenwarth (Steiermark), noordelijk bij Graz door ons bevestigd kon worden. Aysché en Hamel komen tot de voorlopige conclusie dat *E. albensis* vermoedelijk identiek is met *E. confusa* uit Brandenburg, Sachsen en Südmähren. De exemplaren, voorkomend in Denemarken in de omgeving van Mariager en bij Rosenvold, die ik in 1991 bestudeerde en die ook tot *E. confusa* gerekend worden, behoren in ieder geval niet tot *E. albensis*. Door een aantal kenmerken onderscheiden deze planten zich duidelijk van *E. albensis*. Verder onderzoek is wel nodig voor de populatie die bij Brussel groeit; deze planten worden thans tot *E. phyllanthos* gerekend.

In 1978 is *Epipactis albensis* door Novakova & Rydlo beschreven. De soort was door hen al in 1967 in de rivierbossen van de Elbe in Bohemen gevonden (Tsjechië). Tot dan toe werden dergelijke planten soms tot *E. confusa* of tot *E. leptochila* (Godfery) Godfery gerekend en later werden zij met *E. pontica* verwisseld.

Epipactis albensis is in Tsjechië vermoedelijk niet zeldzaam en zal in de meeste rivierbossen aan te treffen zijn. Door haar geringe afmetingen en haar onopvallende verschijning zijn de planten moeilijk te vinden.

Het areaal van *Epipactis albensis* omvat hoofdzakelijk het westelijke en zuidelijke deel van de Tsjechische Republiek, verder het oostelijke deel van de voormalige DDR (Brandenburg, Sachsen), waar de soort in 1987 in de deelstaat Sachsen in de omgeving van Dresden aan een zijrivier van de Elbe gevonden werd, het westelijke deel van Slowakije, het noordoostelijke deel van Oostenrijk (bij Kapfenberg) en Polen.

Dankwoord:

Mijn hartelijke dank gaat uit naar J.W. & I. Jongepier voor het maken van de vegetatieopname.

Literatuur

- Aysché, A., 1988. *Epipactis albensis* - nun auch in der DDR? Mitteilungen des Arbeitskreises "Heimische Orchideen" 17, p. 5-7.
- Buttler, K. P., 1986. Orchideen. Die wildwachsenden Arten und Unterarten Europas, Vorderasiens und Nordafrikas. Mosaik Verlag, München.
- Novakova, H. & J. Rydlo, 1978. *Epipactis albensis* - nový autogamický druh z okruhu *Epipactis helleborine* agg. (Orchidaceae). Preslia, 50, p. 161-171, Praha.
- Prochazka, F., 1982. *Epipactis albensis*, eine endemische Stendelwurz der Tschechoslowakei. Mitteilungen des Arbeitskreises "Heimische Orchideen" 11, p. 37-43.
- Prochazka, F. & V. Velisek, 1983. Orchideje naší přírody. Praha.

Epipactis albensis, bloeiaar, Veseli nad Moravou, 9-8-1993

Kleurenfoto's: zie pag. 49.

C.A.J. Kreutz
Oude Landgraaf 35a
6373 BE Landgraaf